



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ
ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ВІД
КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ»**

**Харків
2021**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ
ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ВІД
КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ»**

для студентів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

Харків
2021

Методичні матеріали до самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів» для студентів другого (магістерської) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності «Правознавство» / уклад. М. В. Романов. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 49 с.

У к л а д а ч М. В. Романов

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2021

ВСТУП

Мета опанування навчальної дисципліни «Запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів» – формування знань про механізми легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, систему законодавства, предметом регулювання якого є запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, міжнародних стандартів та рекомендацій у сфері запобігання легалізації доходів, національну систему протидії та запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, особливості легалізації доходів в окремих галузях діяльності та шляхи запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

Завданнями її є: засвоєння знань про основні способи легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, щодо компетенції суб'єктів фінансового моніторингу та їх повноважень у сфері запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів; оволодіння методиками оцінки ризиків відмивання доходів, одержаних від корупційних злочинів; формування знань про міжнародні стандарти у сфері запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів; розвиток навичок і умінь вжиття заходів запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів» студенти *повинні*

мати уявлення про:

проблему відмивання коштів загалом та легалізацію доходів, одержаних від корупційних злочинів, зокрема;

негативні наслідки легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, та її вплив на публічні правовідносини;

знати:

основні напрями протидії відмиванню коштів та запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів;

основні засоби запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних від корупційних злочинів;

міжнародні стандарти запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів;

уміти:

аналізувати законодавство, що визначає засоби протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів;

визначати суб'єктів фінансового моніторингу та їх повноваження у сфері запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів;

користуватися механізмами запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів;

застосовувати методики усунення ризиків вчинення операцій із легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів;

використовувати рекомендації групи FATF щодо запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів;

володіти навичками:

виявлення та оцінювання ризиків здійснення операцій із легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів;

упровадження засобів протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

Опанування дисципліни сприятиме підвищенню загального фахового рівня підготовки правників, розширенню професійного світогляду та набуттю сучасних навичок сфери антикорупційної діяльності.

До усіх тем практичних занять необхідно використовувати підручник: Запобігання корупції: підручник / Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2019. 291 с.

1. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Т е м а	Усього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Нормативно-правове регулювання запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів					
1	Легалізація доходів, одержаних від корупційних злочинів, як один із основних напрямів відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом	12	2	2	8
2	Правове регулювання запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів	12	2	2	8
3	Міжнародний досвід запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів	12	2	2	8
4	Сорок рекомендацій Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням доходів (ФАТФ)	12	2	2	8
5	Міжнародна система оцінки ризиків у діяльності із запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів	12	2	2	8

Усього	60	10	10	40
---------------	-----------	-----------	-----------	-----------

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Засоби запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів				
6	Національна система запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів	12	2	2	8
7	Методика національної оцінки ризиків (НОР) відмивання коштів в Україні	12	2	2	8
8	Типові схеми легалізації доходів від корупційних злочинів за видами діяльності	12	2	2	8
9	Відмивання доходів, одержаних від корупційних діянь, в енергетичній сфері	12	2	2	8
10	Відмивання доходів, одержаних від корупційних діянь, у сфері державного управління	12	2	2	8
Усього		60	10	10	40
Усього		120	20	20	80

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 14 від 30.06.2021 р.)

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ»

I. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

**Легалізація доходів, одержаних від корупційних злочинів,
як один із основних напрямів відмивання доходів,
одержаних злочинним шляхом**

Співвідношення понять «відмивання доходів» та «легалізація доходів». Зміст та ознаки легалізації доходів як основної форми відмивання доходів. Типології легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

**Правове регулювання запобігання та протидії
легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів**

Система нормативних актів, які регулюють процедури та заходи запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів: національні акти та міжнародні акти у

цій сфері. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів від злочинної діяльності.

Міжнародний досвід запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів

Основні заходи запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних від корупційних злочинів. Спеціальні санкції та фінансовий моніторинг.

Сорок рекомендацій Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням доходів (ФАТФ)

Універсальні механізми та міжнародний стандарт протидії відмиванню доходів, отриманих від корупційних злочинів: розкриття інформації про доходи і витрати публічними особами; розкриття інформації про угоди в межах державних закупівель; дотримання міжнародних стандартів із протидії легалізації (відмивання) злочинних доходів; моніторинг індексів корупції та індексу сприйняття корупції з метою вжиття заходів щодо оперативного реагування на виявлені недоліки системи протидії корупції; моніторинг інших індексів, що характеризують рівень корупції.

Міжнародна система оцінки ризиків у діяльності із запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів

Моніторинг та вивчення діяльності компаній та фізичних осіб, документування фактів, які є потенційно ризиковими, підготовка звітів та їх розгляд компетентними органами, застосування заходів впливу на компанії та фізичних осіб, діяльність яких має ознаки легалізації (відмивання). Директива (EU) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради

від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму.

II. ЗАСОБИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Національна система запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів

Суб'єкти запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Державна служба фінансового моніторингу, її повноваження, компетенція та засоби впливу на діяльність, яка має ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних від корупційних злочинів.

Методика національної оцінки ризиків (НОР) відмивання коштів в Україні

Основні напрями НОР в Україні: прозорість та звітність, багаторівневе управління, ризик-орієнтований підхід, комунікації і обізнаність, оцінка наслідків, залучення до моніторингу кредитних та банківських установ, застосування заходів регулювання та відповідальності.

Типові схеми легалізації доходів від корупційних злочинів за видами діяльності

Використання «податкових гаваней» та офшорних юрисдикцій, робота конвертаційних центрів, використання криптовалют тощо.

Відмивання доходів, одержаних від корупційних діянь, в енергетичній сфері

Особливості ризиків відмивання доходів в енергетичній сфері. Заходи протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, в енергетичній сфері.

Відмивання доходів, одержаних від корупційних діянь, у сфері державного управління

Особливості ризиків відмивання доходів у сфері державного управління. Заходи протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, у сфері державного управління.

3. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Легалізація доходів, одержаних від корупційних злочинів, як один із основних напрямів відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом

Питання для обговорення

1. Відмивання доходів як глобальна проблема світової економіки та підтримання безпеки.
2. Співвідношення понять «відмивання доходів» та «легалізація доходів».
3. Зміст та ознаки легалізації доходів як основної форми відмивання доходів.
4. Типології легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

1. Проаналізуйте розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 р. № 435-р «Про затвердження Основних напрямів розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні на період до 2023 року та плану заходів щодо їх реалізації» та визначте основні проблеми глобального характеру, які породжуються відмиванням доходів, у тому числі легалізацією доходів, одержаних від корупційних злочинів. Які ризики та негативні наслідки породжує легалізація доходів, одержаних від корупційних

злочинів?

2. Прокоментуйте, яким чином розвиток інформаційних фінансових технологій та поява віртуальних активів (криптоактивів) здатний вплинути/ впливає на процеси легалізації (відмивання) доходів, одержаних від корупційних злочинів. Наведіть приклади використання віртуальних активів (криптоактивів) в операціях із легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

3. Проаналізуйте статистичну звітність із питань ефективності діяльності з запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/PublicZvit2020.pdf>), та надайте висновки щодо поширення випадків легалізації, їх галузевого розповсюдження, основних чинників, що сприяють та полегшують здійснення операцій з легалізації, та заходів протидії цьому явищу, які найбільш дієві.

4. Виходячи із положень Віденської конвенції ООН від 19.12.1988 р. «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин» сформулюйте визначення поняття легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Прокоментуйте, чи можливе використання цього поняття у правозастосовній практиці в Україні.

5. На підставі вивчення чинного законодавства України, яке регламентує діяльність із запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, надайте відповідь, чи визначені спеціальні механізми запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Охарактеризуйте особливості легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, та можливості спеціального запобігання саме таким видам легалізації.

6. Надайте характеристику видів легалізації доходів виходячи з їх типологізації. Прокоментуйте особливості цих видів легалізації з точки зору їх відношення до окремих складів

правопорушень (у тому числі корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних із корупцією).

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/paran6#n6>

Про затвердження Основних напрямів розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні на період до 2023 року та плану заходів щодо їх реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів від 12.05.2021 р. № 435-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2021-%D1%80#Text>

Захаров В. П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: теоретико-правовий аспект. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2171/vnulpurn201480134.pdf>

Тема 2. Правове регулювання запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів

Питання для обговорення

1. Система нормативних актів, які регулюють процедури та заходи запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

2. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів від злочинної діяльності.

3. Міжнародна конвенція ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму.

7. Наведіть визначення предмета правового регулювання законодавства з питань запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Проведіть розмежування предмета правового регулювання законодавства з питань запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, та іншого законодавства, яке регулює суміжні правовідносини. Зробіть висновки.

8. Проаналізуйте систему міжнародних стандартів із питань запобігання легалізації доходів, одержаних від злочинної діяльності. Визначте, які з них упроваджені у правову систему та практику запобігання легалізації доходів, одержаних від злочинної діяльності, в Україні. Які з визначених стандартів, на Вашу думку, є найбільш ефективними?

9. На основі аналізу статистичної інформації та чинного законодавства України охарактеризуйте проблеми реалізації засобів запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Систематизуйте проблеми залежно від кола суспільних відносин, де вони виникають.

10. Дослідіть положення Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів від злочинної діяльності та Міжнародної конвенції ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму. Обґрунтуйте власну правову позицію щодо універсального характеру запобіжних засобів, які передбачені вказаними документами, і можливості їх використання при запобіганні легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

11. Проаналізувавши положення чинного законодавства України, яке регулює питання запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, побудуйте схему засобів запобігання цьому явищу. Прокоментуйте, чи мають ці засоби ознаки системи. Які з них, на Вашу думку, є найбільш ефективними?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів від злочинної діяльності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text

Директива (EU) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, що вносить зміни до Регламенту (EU) № 648/2012 Європейського Парламенту і Ради, а також скасовує Директиву 2005/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради та Директиву Комісії 2006/70/ЄС. URL: [www.pard.ua > download](http://www.pard.ua/download)

Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (Конвенцію ратифік. із заявою Законом № 149-IV від 12.09.2002 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text

Збірка актів законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (з коментарями та роз'ясненнями)/ уклад.: С. С. Бичкова, Я. В. Котляревський, М. В. Лошицький та ін. Київ: Ваіге, 2017. 1052 с. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2017/02/zbirka_npa.pdf

Звіт державної служби фінансового моніторингу України за 2020 рік. URL: <https://fju.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/PublicZvit2020.pdf>

Тема 3. Міжнародний досвід запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів

Питання для обговорення

1. Основні заходи запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних від корупційних злочинів, які вживаються в інших країнах.

2. Розкриття інформації.

3. Спеціальні санкції.

4. Фінансовий моніторинг.

12. Проведіть порівняльний аналіз засобів запобігання легалізації доходів, одержаних від злочинної діяльності, які передбачені міжнародними нормативними актами і національним законодавством. Прокоментуйте отримані результати. Поясніть можливі особливості застосування зазначених засобів до відносин із запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

13. При створенні юридичної особи у виді товариства з обмеженою відповідальністю засновник, визначаючи структуру власності юридичної особи, зазначив, що до власності юридичної особи належать грошові внески учасників товариства, і вказав суми внесків.

Поясніть, у чому полягає запобіжний потенціал розкриття інформації про кінцевих бенефіціарів господарюючих суб'єктів. Яким чином практики розкриття інформації використовуються в міжнародній практиці запобігання легалізації доходів, одержаних від злочинної діяльності?

14. З метою уникнення процедури фінансового моніторингу підприємство Х передбачило у контракті з надання послуг умови оплати, відповідно до яких платежі здійснювалися траншами кожний у розмірі 120000 грн, а також часткову оплату послуги у готівковій формі: 4 платежі по 10000 грн кожний.

Поясніть, чи можливе за таких умов здійснення фінансового моніторингу розрахунків підприємства Х. Прокоментуйте, яку мету переслідує фінансовий моніторинг і

які межі фінансового моніторингу передбачені чинним законодавством України.

15. Здійсніть контент-аналіз преси відносно інформації *Financial Crimes Enforcement Network* щодо участі світових банків у транзакціях з ознаками відмивання «брудних» коштів. Після узагальнення інформації надайте характеристику ефективності запобіжних заходів у сфері протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

16. Компанія перерахувала в оплату послуг нерезиденту 250 000 грн за надання консультацій щодо організації робітничого простору в приміщеннях компанії.

Чи можна розглядати такі витрати як ризикові? Які існують засоби перевірки обґрунтованості витрат? Прокоментуйте, яким чином визначаються в міжнародній практиці ризикові операції з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Які засоби запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, передбачені міжнародними нормативними актами?

17. На підставі аналізу Закону України «Про санкції» надайте відповідь: чи можна розповсюдити предмет правового регулювання вказаного Закону на правовідносини із запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Які із засобів, передбачених цим Законом, можуть використовуватися при запобіганні легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

Директива (EU) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, що вносить зміни до Регламенту (EU) № 648/2012 Європейського Парламенту і Ради, а також скасовує Директиву 2005/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради та Директиву Комісії 2006/70/ЄС. URL: [www.pard.ua > download](http://www.pard.ua/download)

Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (Конвенцію ратифік. із заявою Законом № 149-IV від 12.09.2002 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text

Міжамериканська конвенція по боротьбі з тероризмом. URL: <https://www.congress.gov/treaty-document/107th-congress/18/documenttext>

Стандарти FATF. URL: https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mizhnarodni-standarti/standarti_FATF/standart_i-FATF.html

Захаров В. П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: теоретико-правовий аспект. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2171/vnulpurn201480134.pdf>

Збірка актів законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (з коментарями та роз'ясненнями)/ уклад.: С. С. Бичкова, Я. В. Котляревський, М. В. Лошицький та ін. Київ: Вайре, 2017. 1052 с. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2017/02/zbirka_npa.pdf

Тема 4. Сорек рекомендацій групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням доходів (ФАТФ)

Питання для обговорення

1. Універсальні механізми та міжнародні стандарти протидії відмиванню доходів, одержаних від корупційних злочинів.
2. Розкриття інформації про доходи і витрати

публічними особами.

3. Розкриття інформації про угоди в межах державних закупівель.

4. Дотримання міжнародних стандартів із протидії легалізації (відмивання) злочинних доходів.

5. Моніторинг індексів корупції та індексу сприйняття корупції з метою вжиття заходів щодо оперативного реагування на виявлені недоліки системи протидії корупції.

6. Моніторинг інших індексів, що характеризують рівень корупції.

18. Проаналізуйте міжнародні акти з питань запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних від злочинної діяльності, і вкажіть, які з визначених засобів протидії впроваджені в чинне законодавство України і правозастосовну практику.

19. Прокоментуйте, який зміст рекомендації FATF закладають у поняття «криміналізація» відмивання (легалізації) доходів. Які атрибутивні ознаки покладені в основу визнання відмивання кримінальним правопорушенням? Яким чином ця рекомендація упроваджена у законодавство України?

20. При укладенні договору про надання банківських послуг банківська установа запитала в юридичної особи витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, статут підприємства, а також довідку про відсутність заборгованості зі сплати податків.

Прокоментуйте, чи відповідає обсяг запитуваної інформації рекомендаціям FATF. Якщо ні, поясніть, яка ще інформація повинна запитуватися для належної ідентифікації юридичної особи.

21. Юридична особа – резидент України уклала договір про надання кредиту з нерезидентом за юрисдикцією Американських Віргінських островів. Банківська установа

зупинила перерахування кредитних коштів. Юридична особа звернулася до Національного банку України зі скаргою на дії обслуговуючого банку, мотивуючи скаргу тим, що під час укладення договору обслуговуючий банк не надав жодних зауважень щодо змісту та умов договору.

Прокоментуйте ситуацію. Якими, на Вашу думку, можуть бути причини зупинення платежу?

22. Під час зміни учасників товариства з обмеженою відповідальністю банківська установа отримала від нього копії документів про новий склад засновників і з'ясувала, що новим засновником є депутат Верховної Ради України.

Прокоментуйте ситуацію. Які рекомендації містяться у настановах FATF відносно бенефіціарів – політичних діячів?

23. *На підставі аналізу Рекомендацій FATF охарактеризуйте основні засоби запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Прокоментуйте механізми надання правової допомоги, які існують в Україні.*

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

Директива (EU) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, що вносить зміни до Регламенту (EU) № 648/2012 Європейського Парламенту і Ради, а також скасовує Директиву 2005/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради та Директиву Комісії 2006/70/ЄС. URL: [www.pard.ua > download](http://www.pard.ua/download)

Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (Конвенцію ратифік. із заявою Законом № 149-IV від

12.09.2002

р.).

URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text

Стандарти FATF. URL: https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/mizhnarodne-spivrobotnictvo/mizhnarodni-standarti/standarti_FATF/standarti-FATF.html

Рекомендації ФАТФ. URL: https://jurdefinans.com/d/40_recomendations_rus_1.pdf

Тема 5. Міжнародна система оцінки ризиків у діяльності з запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів

Питання для обговорення

1. Моніторинг та вивчення діяльності компаній та фізичних осіб, документування фактів, які є потенційно ризиковими, підготовка звітів та їх розгляд компетентними органами, застосування заходів впливу на компанії та фізичних осіб, діяльність яких має ознаки легалізації (відмивання).

2. Основні положення Директиви (EU) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму.

24. Під час оцінки діяльності компанії, яка проводилася з метою укладення кредитного договору, банківська установа встановила, що компанія-позичальник у розрахункових операціях нерідко використовувала додаткові валюти. На цій підставі банк відмовив у наданні кредиту, розцінивши такі операції як потенційно ризикові.

Прокоментуйте ситуацію. Чи вважаються операції з додатковими валютами такими, що визнаються ризиковими?

25. Якими є критерії віднесення країн до таких, в яких існує підвищений ризик легалізації (відмивання) доходів, одержаних від корупційних злочинів?

26. Назвіть анонімні інструменти для здійснення транзакцій, які є припустимими у розрахунках. Якими є умови їх використання та обмеження щодо можливості їх упровадження?

27. На підставі аналізу міжнародних актів укажіть ознаки віртуальних валют. Які засоби обмеження використання віртуальних валют передбачені у міжнародному регулюванні?

28. Які умови, обсяг та обмеження встановлені міжнародними нормативними актами щодо інформації про кінцевих бенефіціарних власників? Прокоментуйте зміст принципу пропорційності, який застосовується у міжнародній системі оцінки ризиків здійснення операцій з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

29. На підставі вивчення міжнародних нормативно-правових актів прокоментуйте зміст вимог щодо діяльності трастів (або інших правових утворень) як суб'єктів, на яких розповсюджується регулювання щодо запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

Список нормативно-правових актів та літератури

Директива (EU) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, що вносить зміни до Регламенту (EU) № 648/2012 Європейського Парламенту і Ради, а також скасовує Директиву 2005/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради та Директиву Комісії 2006/70/ЄС. URL: www.pard.ua > download

Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (Конвенцію ратифік. із заявою Законом № 149-IV від 12.09.2002 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text

Стандарти FATF. URL: https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/mizhnarodne-spivrobotnictvo/mizhnarodni-standarti/standarti_FATF/standarti-FATF.html

Рекомендації ФАТФ. URL: https://jurdefinans.com/d/40_recomendations_rus_1.pdf

Збірка актів законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (з коментарями та роз'ясненнями)/ уклад.: С. С. Бичкова, Я. В. Котляревський, М. В. Лошицький та ін. Київ: Baire, 2017. 1052 с. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2017/02/zbirka_npa.pdf

Захаров В. П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: теоретико-правовий аспект. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2171/vnulpurn201480134.pdf>

Тема 6. Національна система запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів

Питання для обговорення

1. Суб'єкти запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.
2. Державна служба фінансового моніторингу, її повноваження та компетенція
3. Національні засоби впливу на діяльність, яка має ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних від корупційних злочинів.
4. Загальні засоби запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.
5. Спеціальні засоби запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

30. Проаналізувавши положення чинного законодавства, надайте відповідь, чи належить Національне агентство з питань запобігання корупції до органів, які мають компетенцію у сфері запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Обґрунтуйте відповідь, наведіть приклади запобіжних дій з боку НАЗК щодо легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

31. Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – АРМА), із анонімних джерел отримало інформацію про низку транзакцій від юридичних осіб – резидентів України на користь іноземних суб'єктів господарювання, які не мали безперервної документальної послідовності відстеження джерел походження сум транзакцій. АРМА звернулося до відповідних банківських установ з вимогою про зупинення транзакцій та надання детальної інформації щодо них. Банківські установи відмовили в наданні запитованої інформації з посиланням на те, що всі формальні вимоги чинного законодавства, дотримання яких є необхідним для здійснення транзакцій, юридична особа – резидент виконала, а інформація щодо самих транзакцій є банківською таємницею.

Прокоментуйте ситуацію. Чи є АРМА органом, який має компетенцію щодо запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів? Якщо є, то яка компетенція АРМА в цій сфері? Які порушення вимог чинного законодавства в описаній ситуації? Які заходи припинення відповідних дій можуть бути вжиті в наведеній ситуації?

32. Громадська організація, діяльність якої пов'язана із запобіганням корупції, здійснювала моніторинг діяльності мережі ресторанів швидкого харчування «І». Протягом року мережа працювала постійно і стабільно, оновлювався асортимент харчування, здійснювалося залучення кухарів та персоналу, виконувалися поточні ремонти у приміщеннях. При цьому кількість відвідувачів мережі ресторанів була дуже низькою, а згодом взагалі ресторани простоювали майже

порожніми. Водночас діяльність мережі залишалася прибутковою. Представники громадської організації за результатами моніторингу зробили висновок про те, що основною метою створення мережі ресторанів була легалізація доходів, одержаних від злочинної діяльності. Відповідне повідомлення разом із матеріалами моніторингу направлено до органів Національної поліції.

Прокоментуйте ситуацію. Чи належать громадські організації до суб'єктів запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів? Чи можна розглядати зазначені свідчення як такі, що вказують на операції з легалізації доходів?

33. *На підставі вивчення статистичних даних та інформації щодо реалізації засобів запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, укажіть, які засоби виявляють найвищу ефективність. Сформулюйте пропозиції щодо можливих шляхів оптимізації існуючих засобів запобігання легалізації доходів.*

34. Під час підготовки документів для надання фінансової безповоротної допомоги у сумі 120 000 000 грн однією юридичною особою – резидентом на користь іншої юридичної особи – резидента Державна служба фінансового моніторингу надіслала вимогу банківській установі про припинення перерахування грошових коштів з огляду на необхідність проведення додаткової перевірки зазначеної операції. Банк проігнорував вимогу і здійснив перерахування коштів.

Прокоментуйте ситуацію. Чи вбачається у вказаній ситуації порушення вимог чинного законодавства? Які засоби запобігання легалізації доходів можуть бути використані в описаній ситуації?

35. Консалтингова компанія «Х» протягом року надавала послуги з проведення консультації щодо стану споживчого ринку України для компаній – нерезидентів із

Марокко. Вартість послуг складала 120000 грн за кожним договором про надання послуг. Протягом року компанія «Х» уклала шість таких договорів.

Прокоментуйте ситуацію. Чи вбачається в ній порушення вимог чинного законодавства? Чи існують ризики вчинення операцій із легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів? Які засоби реагування на описані ситуації передбачає чинне законодавство України?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2015 р. № 537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF#Text>

Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 р. № 772-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text>

Збірка актів законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (з коментарями та роз'ясненнями)/ уклад.: С. С. Бичкова, Я. В. Котляревський, М. В. Лошицький та ін. Київ: Ваіге, 2017. 1052 с. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2017/02/zbirka_npa.pdf

Захаров В. П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: теоретико-правовий аспект. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2171/vnulpurn201480134.pdf>

Тема 7. Методика національної оцінки ризиків (НОР) відмивання коштів в Україні

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика національної оцінки ризиків відмивання коштів в Україні.

2. Основні напрями НОР в Україні: прозорість та звітність, багаторівневе управління, ризик-орієнтований підхід, комунікації й обізнаність, оцінка наслідків, вжиття заходів регулювання та відповідальності.

3. Залучення до моніторингу кредитних та банківських установ.

36. Назвіть основні ризики здійснення операцій легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. У чому полягають особливості, пов'язані з джерелами (корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією) одержання незаконних доходів? Побудуйте схему управління такими ризиками із визначенням основних етапів управління та запобігання ризикам вчинення операцій із легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

37. Фізична особа звернулася до банківської установи для здійснення перерахування коштів за межі України у сумі 600 євро без відкриття рахунку у банківській установі. Суб'єкт фінансового моніторингу (банк) відмовив у здійсненні цього платежу, мотивуючи своє рішення необхідністю ідентифікації особи платника.

Чи є підстави для фінансового моніторингу? Які засоби НОР передбачені для описаних ситуацій?

38. Адвокат звернувся до банківської установи з метою здійснення перерахування 1200 євро своєму зарубіжному колезі за договором про надання правової допомоги. Банк відмовив у проведенні цієї операції, посилаючись на підвищений ризик

здійснення операції, пов'язаної з легалізацією доходів, одержаних від корупційних злочинів, оскільки одним із клієнтів адвоката був політичний діяч.

Прокоментуйте ситуацію. Чи є підстави для віднесення описаної операції до таких, які мають підвищений ризик легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів?

39. Під час перевірки компанії, яка надає консультаційні послуги, податкові органи отримали інформацію про наявність договорів із нерезидентами, предметом яких було консультування з питань оподаткування в Україні. Зважаючи на те, що ті самі компанії – нерезиденти надавали консалтингові компанії послуги консультування щодо оподаткування у країнах їх резидентства, податковий орган надав виявлену інформацію до органів Національної поліції з вимогою про порушення кримінального провадження, пов'язаного з наявністю ознак легалізації доходів, одержаних від злочинної діяльності.

Прокоментуйте ситуацію. Чи є підстави для притягнення до кримінальної відповідальності посадових осіб консалтингової компанії? Чи є порушення вимог законодавства про запобігання легалізації доходів, одержаних від злочинної діяльності?

40. Депутат місцевої ради здійснював купівлю криптовалюти, намагаючись збільшити власні заощадження. Отриману криптовалюту депутат передав в управління суб'єкту, який надає послуги, пов'язані з обігом віртуальних активів. Через сім місяців після здійснення першої покупки крипто-валюти депутат дізнався, що юридична особа, яка здійснює управління його криптовалютою, повідомляє про всі операції не лише його як клієнта, а й органи Служби безпеки України. Депутат написав лист до цієї юридичної особи із зазначенням, що недотримання умов конфіденційності і приватності змушують його розірвати договірні відносини з цією юридичною особою.

Надайте висновок, чи наявні в описаній ситуації

порушення законодавства про запобігання легалізації доходів, одержаних від злочинної діяльності. Якщо наявні, то в чому вони полягають? Чи є, на Вашу думку, твердження депутата обґрунтованими?

41. Адвокат представляв інтереси директора державного підприємства у кримінальному провадженні, предметом якого було звинувачення директора у вчиненні корупційного правопорушення. Під час, коли у провадженні було закінчено досудове слідство, адвокат отримав від Держфінмоніторингу повідомлення, в якому в адвоката вимагалися будь-які наявні в нього відомості про фінансовий стан, операції та статки його клієнта – директора державного підприємства.

Підготуйте проєкт обґрунтованої відповіді адвоката на запит Держфінмоніторингу.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: постанова Кабінету Міністрів від 29.07.2015 р. № 537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF#Text>

Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 р. № 772-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text>

Методика національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму в Україні. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/nacionalni-riziki/3261718-dokumenti/metodika-naczionalnoji-oczinki.html>

Збірка актів законодавства з питань запобігання та

протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (з коментарями та роз'ясненнями)/ уклад.: С. С. Бичкова, Я. В. Котляревський, М. В. Лошицький та ін. Київ: Ваіге, 2017. 1052 с. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2017/02/zbirka_npa.pdf

Т е м а 8. Типові схеми легалізації доходів від корупційних злочинів за видами діяльності

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика схем легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.
2. Використання «податкових гаваней» та офшорних юрисдикцій.
3. Конвертаційні центри як спосіб легалізації доходів
4. Використання віртуальних активів (криптовалют).

42. *Проаналізуйте статистичні та звітні дані (<https://finmonitoring.in.ua/NRA2019.pdf>) щодо стану протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, та надайте відповідь, які зі схем легалізації є найбільш поширеними в Україні. Які засоби протидії таким схемам застосовуються в Україні; які з них є найбільш ефективними?*

43. *Проаналізуйте розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 р. № 143-р «Про віднесення держав до переліку офшорних зон» та назвіть основні ознаки віднесення території до офшорних юрисдикцій і основні ризики, пов'язані з їх використанням з боку фізичних і юридичних осіб.*

44. Головний бухгалтер державного підприємства одночасно є учасником товариства з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ), яке надає послуги державному

підприємству з обслуговування осіб, які прибувають на державне підприємство з представницькими цілями. За обслуговування кожної делегації оплата складала 120 000 грн за одну особу. Протягом року на підприємство тричі приїжджали делегації. У подальшому грошові кошти, перераховані ТОВ, витрачалися останнім для оплати послуг оренди приміщень та готелів, організації харчування тощо. Готель належав до міської інфраструктури, керування якою здійснювалося дружиною директора підприємства. Послуги харчування надавали фізичні особи – підприємці, які належали до родичів керівників державного підприємства.

Проаналізуйте ситуацію. Чи можна вважати її схемою відмивання доходів, одержаних від корупційних злочинів? Якщо так, то чому? Які засоби протидії можуть бути застосовані у такому випадку?

45. Під час процедури публічних закупівель за результатами тендеру право укласти договір поставки з органом місцевого самоврядування отримала компанія, яка була утворена за сім місяців до проведення тендеру, її керівний склад і фахівці були єдиними учасниками тендеру, які відповідали заявленим тендерним вимогам. Відповідно до умов договору йшлося про закупівлю послуг з проектування реконструкції об'єкта комунальної інфраструктури. Сума контракту складала 4 500 000 грн.

Прокоментуйте наведену ситуацію. Чи можна вважати описану ситуацію такою, що пов'язана з легалізацією доходів, одержаних від корупційних злочинів? Якщо так, то чому? Які засоби протидії можуть бути застосовані у такому випадку?

46. Депутат Верховної Ради України колекціонував твори образотворчого мистецтва, скупляючи картини у власників. Зазвичай купівля відбувалася шляхом електронного листування, протягом якого погоджувалася ціна та умови поставки творів, зокрема, депутат придбав картину 60X80, виконану олією, за 600 000 грн, які автор забажав отримати у готівковий спосіб. Під час перевірки декларацій депутата

встановлено, що його статки не дорівнювали сумам витрат на картини. Депутат пояснив, що є завзятим колекціонером і тому нерідко позичав гроші, зважаючи на те, що рівень оплати його роботи як депутата є достатнім для повернення сум позик. Договори про отримання позик не уклалися, гроші передавалися на умовах довіри.

Прокоментуйте ситуацію. Чи можна вважати описану ситуацію як таку, що містить ознаки легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів? Які засоби запобігання таким порушенням передбачені чинним законодавством?

47. Депутат місцевої ради вкладав власні кошти в акції підприємств. Як встановлено спеціальною перевіркою, протягом року ним придбано акцій на суму 150000 грн. Під час прийняття рішення про виплату дивідендів депутату нараховано дивідендів на суму 450 000 грн. Матеріали перевірки підприємства платника дивідендів свідчили про те, що такі суми дивідендів були виплачені лише десяти акціонерам, оскільки їм належали привілейовані акції.

Прокоментуйте ситуацію. Чи можна вважати описану ситуацію як таку, що містить ознаки легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів? Які засоби запобігання таким порушенням передбачені чинним законодавством?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

Типології Держфінмоніторингу. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/tipologi-derzhfinmonitoringu>

Типології легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом в 2005 – 2006 роках: наказ Держфінмоніторингу України від 22.12.2006 р. № 265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0265387-06#Text>

Посібник з питань виявлення, розслідування та

кримінального переслідування відмивання коштів. URL:
<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/320/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2.pdf>

Тема 9. Відмивання доходів, одержаних від корупційних діянь, в енергетичній сфері

Питання для обговорення

1. Енергетична галузь як сфера підвищеного ризику здійснення операцій з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

2. Особливості ризиків відмивання доходів в енергетичній сфері.

3. Заходи протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, в енергетичній сфері.

48. *Чому енергетична галузь має підвищені ризики здійснення операцій з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів? Наведіть приклади.*

49. *Вивчивши звіти Держфінмоніторингу (<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/PublicZvit2020.pdf>), сформулюйте висновок стосовно ризиків здійснення операцій з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, в енергетичній сфері та засобів запобігання таким операціям.*

50. Державне підприємство шляхом проведення тендеру здійснило закупівлю сировини у підприємства – нерезидента на загальну суму 6 млн доларів США. Підприємство – нерезидент не

мало власних виробничих потужностей та матеріально-технічної бази для виготовлення та зберігання сировини, але запропоновані ціни та характеристики сировини мали найкращі показники серед інших учасників тендеру. У подальшому після перерахування грошових коштів підприємство – нерезидент здійснило лише часткове постачання сировини, а іншу частину не поставило у строк. Державне підприємство подало позов до Міжнародного комерційного арбітражу про повернення грошових коштів.

Проаналізуйте ситуацію. Чи є підстави стверджувати, що йдеться про операцію з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів? Які засоби протидії таким правопорушенням Ви знаєте?

51. *Проаналізуйте Закон України «Про публічні закупівлі». Які механізми у цьому Законі спрямовані на запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів?*

52. Підрозділ маркетингу державного підприємства, здійснивши дослідження ринку енергетичних ресурсів, дійшов висновку, що укласти прямий контракт про постачання енергоносіїв є неможливим, оскільки всі підприємства енергетичної галузі працюють через посередників. У зв'язку з цим державне підприємство направило лист до Міністерства економіки України з проханням роз'яснити способи укладення прямих контрактів з постачальниками енергоносіїв.

Підготуйте проєкт обґрунтованої відповіді на запит державного підприємства.

53. Народний депутат України має опосередковану участь у компанії «А», яка здійснює діяльність із просування товарів на території України. Компанія «А» уклала договір із просування товарів на території України з компанією – нерезидентом на суму 1,2 млн євро. За сприянням компанії «А» (інформування щодо наявності тендерів, порядку та умов участі в них, допомога у підготовці тендерної документації тощо) компанія – нерезидент уклала договір постачання товарів для державного підприємства енергетичної галузі на загальну суму 6 млн євро.

Прокоментуйте ситуацію. Чи є підстави вважати, що

було здійснено операцію з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів? Якщо так, які засоби запобігання таким операціям передбачені чинним законодавством?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

Типологічні дослідження Державної служби фінансового моніторингу України за 2016, 2015, 2014 роки. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/tipologichni-doslidzhennya-ua_2014_15_16.pdf

Типології Держфінмоніторингу. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/tipologi-derzhfinmonitoringu>

Посібник з питань виявлення, розслідування та кримінального переслідування відмивання коштів. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/320/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2.pdf>

Тема 10. Відмивання доходів, одержаних від корупційних діянь, у сфері державного управління

Питання для обговорення

1. Державне управління як сфера підвищених ризиків здійснення операцій з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

2. Особливості ризиків відмивання доходів у сфері державного управління.

3. Заходи протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, у сфері державного управління.

54. *На підставі аналізу чинного законодавства та звітних даних надайте відповідь, які найбільш типові прояви легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, існують у сфері державного управління. Які ризики вчинення операцій з легалізації притаманні цій сфері; якими є засоби запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів?*

55. *Обґрунтуйте, чому моніторинг фінансового та майнового стану суб'єктів державного управління, а також обов'язкове декларування цих осіб є ефективним засобом протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів. Наведіть приклади.*

56. Один із заступників Державної рахункової палати задекларував річний дохід у розмірі 3,5 млн грн, причому 1,5 млн були отримані посадовцем у спадщину за заповітом від особи, яка не мала з посадовцем відповідного ступеня спорідненості. Ще 1,5 млн грн посадовець отримав як платежі за об'єкти інтелектуальної власності, які належали посадовцю і які він передав у користування юридичним особам.

Прокоментуйте ситуацію. Чи можна розглядати наведену інформацію як таку, що дає підстави підозрювати легалізацію доходів, одержаних від корупційних злочинів? Обґрунтуйте свою позицію.

57. Під час особистого прийому відвідувачів міський голова отримав багато скарг на бюрократизм та дуже повільні темпи розгляду питань, пов'язаних із земельними відносинами. Голова запропонував усім скаржникам зібратися в актовій залі міськради після прийому. Коли відвідувачі там зібралися, до них вийшов чоловік і роздав усім присутнім візитні картки, в яких були зазначені контактні дані юридичної особи, яка, за словами чоловіка, допоможе вирішити і прискорити розгляд усіх питань, пов'язаних із земельними відносинами.

Прокоментуйте ситуацію. Чи бачаєте Ви в ній ризики вчинення операцій з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів?

58. При проведенні зустрічі з головним бухгалтером підприємства заступник начальника податкової інспекції запропонував бухгалтеру вирішити питання про можливість здійснення значного внеску в благодійний фонд, реквізити якого заступник надав бухгалтеру.

Прокоментуйте ситуацію. Чи вбачаєте Ви в описаній ситуації здійснення операції з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів?

59. *Сформулюйте атрибутивні ознаки операцій з легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, у сфері державного управління і відмежуйте їх від проявів корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування. Чи є ці діяння тотожними?*

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

Типологічні дослідження Державної служби фінансового моніторингу України за 2016, 2015, 2014 роки. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/tipologichni-doslidzhennya-ua_2014_15_16.pdf

Типології Держфінмоніторингу. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/tipologi-derzhfinmonitoringu>

Посібник з питань виявлення, розслідування та кримінального переслідування відмивання коштів. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/320/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%BE>

4. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу курсу, під час якої студент самостійно опрацьовує конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами її є: індивідуальна підсумкова письмова робота; доопрацювання матеріалів лекції; вирішення кейсів із питань розроблення заходів запобігання кримінальним

правопорушенням; робота в інформаційних мережах; наукове повідомлення за вузькоспеціальною проблематикою; підготовка тематичних презентацій; написання та публікація наукових статей, тез тощо; розробка схем, таблиць за темами навчальної дисципліни; анотування наукових статей і монографій; здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства.

Самостійна робота полягає в опануванні додаткової навчальної, наукової літератури, ознайомленні із законодавством у сфері боротьби із злочинністю інших країн, вивченні зарубіжного досвіду та кращих практик протидії злочинності, призначена для поглиблення знань студентів із тем, що передбачені навчальною дисципліною, формування вмінь самостійно працювати із ресурсами органів правопорядку, міжнародними договорами і документами, законами, іншими нормативно-правовими актами та спеціальною літературою. У процесі занять слухачам надається методична допомога, провадиться контроль за результатами засвоєння знань.

5. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Опис предмета курсу

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика (структура) навчального курсу
<p>Кількість кредитів ЄКТС: 4,0</p> <p>Кількість модулів: 2</p> <p>Загальна кількість годин: 120</p> <p>Тижневих годин: 4</p>	<p>Магістр</p> <p>08 «Право»</p> <p>081 «Право»</p>	<p>Модуль I Лекції: 10 Практичні заняття: 10 Самостійна робота: 40</p> <p>Модуль II Лекції: 10 Практичні заняття: 10 Самостійна робота: 40</p> <p>Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань диференційований залік</p>

Організація контролю

Оцінювання знань студентів із кримінології здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК). Завдання ПК – перевірка розуміння та опанування навчального матеріалу змістового модуля, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані кримінологічні знання при вирішенні професійних завдань. Загальним об’єктом оцінювання знань студентів є відповідна частина освітньої програми з навчальної дисципліни «Запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів», засвоєння якої перевіряється під час ПК. Об’єктами ПК знань студентів із кримінології виступають їх успішність на практичних заняттях,

виконання контрольних та індивідуальних завдань. Завдяки ПК перевіряється рівень підготовки студента в опануванні поточного матеріалу. Під час практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5).

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20.

Оцінювання результатів ПК здійснюється викладачем наприкінці вивчення дисципліни. Критеріями оцінювання ПК є: систематичність, активність та успішність роботи на практичних заняттях, а також оцінка за контрольну роботу. Виконання контрольних завдань може проводитися у формі тестування. Підсумковий бал за результатами ПК оформляється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)
Практичні заняття				Самостійна робота студентів	
Модуль I		Модуль II			
п/з	колоквіум	п/з	колоквіум		
max 30	max 10	max 30	max 10	max 20	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
--------------	-----------------	-------------------------------

Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок
	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу
Індивідуальна підсумкова письмова робота	Max 20	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровано глибоке знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо
	15	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровано достатнє знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо

	10	<p>Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками.</p> <p>Робота містить методологічні та змістові помилки, є посилання на джерела, є власні висновки.</p> <p>При захисті продемонстровано достатнє знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеністю висновків</p>
	5	<p>Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи.</p> <p>Робота містить методологічні та змістові помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків.</p> <p>При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків</p>
	Min 0	<p>Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки.</p> <p>При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації.</p> <p>Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності</p>

Диференційований залік	зараховано	100	<p>1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни.</p> <p>2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни і використання отриманих знань у практичній роботі</p>
		90	<p>1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи</p>
		85	<p>1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи</p>
		75	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури, ре-</p>

		комендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на запитання за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача
	70	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на запитання за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача
	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на запитання
не зараховано	55	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Немоżliвість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ імені Ярослава Мудрого
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34

6. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ

1. Відмивання доходів як глобальна проблема світової економіки та підтримання безпеки.

2. Співвідношення понять «відмивання доходів» та «легалізація доходів».

3. Зміст та ознаки легалізації доходів як основної форми відмивання доходів.

4. Типології легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

5. Система нормативних актів, які регулюють процедури та заходи запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

6. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

7. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів від злочинної діяльності.

8. Міжнародна конвенція ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму.

9. Основні заходи запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних від корупційних злочинів, яких вживають в інших країнах.

10. Розкриття інформації як засіб запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

11. Спеціальні санкції як засіб запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

12. Фінансовий моніторинг як засіб запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

13. Універсальні механізми та міжнародні стандарти протидії відмиванню доходів, одержаних від корупційних злочинів.

14. Розкриття інформації про доходи і витрати публічними особами.

15. Розкриття інформації про угоди в межах державних закупівель.

16. Дотримання міжнародних стандартів із протидії легалізації (відмивання) злочинних доходів.

17. Моніторинг індексів корупції та індексу сприйняття корупції з метою вжиття заходів щодо оперативного реагування на виявлені недоліки системи протидії корупції.

18. Моніторинг інших індексів, що характеризують рівень корупції.

19. Моніторинг та вивчення діяльності компаній та фізичних осіб, документування фактів, які є потенційно ризиковими, підготовка звітів та їх розгляд компетентними органами, застосування заходів впливу на компанії та фізичних осіб, діяльність яких має ознаки легалізації (відмивання).

20. Основні положення Директиви (EU) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму.

21. Суб'єкти запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

22. Державна служба фінансового моніторингу, її повно-
важення та компетенція.

23. Національні засоби впливу на діяльність, яка має ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних від корупційних злочинів.

24. Загальні засоби запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

25. Спеціальні засоби запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

26. Загальна характеристика національної оцінки ризиків відмивання коштів в Україні.

27. Основні напрями НОР в Україні: прозорість та звітність, багаторівневе управління, ризик-орієнтований підхід, комунікації і обізнаність, оцінка наслідків, застосування заходів регулювання та відповідальності.

28. Залучення до моніторингу кредитних та банківських установ.

29. Загальна характеристика схем легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

30. Використання «податкових гаваней» та офшорних юрисдикцій.

31. Конвертаційні центри як спосіб легалізації доходів.

32. Використання віртуальних активів (криптовалют).

33. Енергетична галузь як сфера підвищеного ризику здійснення операцій із легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

34. Особливості ризиків відмивання доходів в енергетичній сфері.

35. Заходи протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, в енергетичній сфері.

36. Державне управління як сфера підвищених ризиків здійснення операцій із легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів.

37. Особливості ризиків відмивання доходів у сфері державного управління.

38. Заходи протидії легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів, у сфері державного управління.

З М І С Т

Вступ.....	3
1. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять та самостійної роботи.....	5
2. Програма навчальної дисципліни «Запобігання легалізації доходів, одержаних від корупційних злочинів».....	7
3. Завдання для практичних занять та самостійної роботи.....	10
4. Самостійна робота студентів.....	37
5. Поточний та підсумковий контроль знань студентів.....	38
6. Програмні питання.....	45

Навчальне видання

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ
ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ВІД
КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ»**

для студентів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

У к л а д а ч РОМАНОВ Михайло Васильович

Відповідальний за випуск *Б. М. Головкін*

Редактор *Л. М. Рибалко*

Комп'ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

